

De meest afgebeelde vrouw

Expo reist met de beeltenis van Maria in de kunst door eeuwen en wereld

- Maria in het Museum Catharijneconvent is een klassieke, maar ook vindingrijke expo
- Schilderijen en beelden vertellen levensverhaal
- Moderne kunst zowel als reclame vinden inspiratie bij Maria

Jozefien VAN HUFFEL

Het hoofd gebogen, de blik serene, een zwaailicht op haar witte sluier. Zo verwelkomt Maria op de binnenplaats van het Utrechtse Catharijneconvent de bezoekers. Ooit wees het beeld schippers de weg op de Waal, nu leidt het *Maria*, de grootste tentoonstelling die het museum ooit organiseerde, in en uit.

In een eerste ruimte staan kleine Mariabeelden zij aan zij met Egyptische, Griekse en Romeinse godinnen. Isis die haar zoon Horus aan de borst houdt en Venus met Amor op de arm zijn vrijwel inwisselbaar met veertiende- en vijftiende-eeuwse versies van de moeder Gods. „In Maria komen alle kenmerken en beschermtaken van de oude godinnen samen”, luidt de conclusie.

Even verderop, in een kamer die half rood en half blauw is ge-

Dit Mariabeeld stond ooit als lichtboei voor schepen in de rivier de Waal. © Jozefien Van Huffel

schilderd, gaat de tentoonstelling in op de beeldcultuur in de westerse en oosterse christelijke Kerken. In het Westen kijkt een biddende Maria in zichzelf gekeerd naar beneden, in het Oosten houdt ze de handen hoog en kijkt ze het publiek recht aan.

De hoofdmoot van *Maria* is een met vele schilderijen en beeld-

houwwerken geïllustreerd overzicht van haar levensverhaal, dat overigens enkel in apocriefe teksten en legenden wordt beschreven. Wat begint met de ontmoeting van Anna en Joachim, de ouders van Maria, in een Russisch icoon, eindigt bij een levendig sterfbedtafel van Rembrandt uit dezelfde tijd.

Maria is dus klassiek opgebouwd, maar heeft ook meer te bieden. Korte filmfragmenten laten onder meer een contratenor en een vrouwelijke tatoeëerder aan het woord, respectievelijk over het zingen van het *Stabat Mater* en het zetten van Mariatatoes. In een aparte ruimte krijgen bezoekers de kans om zelf een

verhaal over Maria aan de camera toe te vertrouwen. Daarnaast speelt de tentoonstelling met geluid. In de ruimte over devotie klinkt voortdurend het Weesgegroet, eerst fluisterend en dan energiek, nu eens door kinderen opgedreund en dan weer voorgedragen door een mannenstem. Tot slot komt de beeldtaal van de populaire cultuur en de reclame aan bod op een lange muur vol Maria's, van barbiepop tot Japanse mangaheldin.

Uit de luidsprekers klinkt het Weesgegroet, eerst fluisterend, dan energiek

Het Museum Catharijneconvent stelde met andere woorden een veelzijdig traject samen. Aan het einde maakt het de cirkel bovendien mooi rond. Zoals de vroege Maria op godinnen leek, beïnvloedde de christelijke beeldtaal later afbeeldingen van zowel Afrikaanse vruchtbaarheidsgodinnen als de Hindoestaanse godin Durga. Geen wonder, Maria is de meest afgebeelde vrouw ter wereld.

Maria loopt tot 20 augustus in het Museum Catharijneconvent in Utrecht (Lange Nieuwstraat 38). Info via 0031 30 231 38 35 en op www.catharijneconvent.nl.

Groene blaadjes uit de oude doos

Koolbladverdures brachten in de zestiende eeuw de exotische natuur van de nieuwe wereld in huis

Luk VANMAERCKE

Als er in ons land één stad met wandtapijten wordt geassocieerd, dan moet dat Oudenaarde zijn. De tapijtnijverheid kende er een grote bloei van de vijftiende tot de achttiende eeuw, met een hoogtepunt in de jaren 1500. De kunstige Oudenaardse wandtapijten vonden toen gretig aftrek.

Een bijzonder genre binnen de wandtapijten vormden de zogenaamde koolbladverdures, ook wel grootbladig groenwerk genoemd. Wat moet u zich daarbij voorstellen? Het antwoord vindt u de komende maanden in de tentoonstelling *Grandios groen*, in het fraaie gotische stadhuis van Oudenaarde.

Het gaat om tapijten die exotische en mythische taferelen tonen tegen een achtergrond van acanthusbladeren, een zuiderse plantensoort. Niet toevallig dateert het genre uit de zestiende eeuw, het tijdperk waarin nieuwe werelden werden ontdekt, vol exotische planten en dieren. Door die op tapijten af te beelden, werd als het ware de natuur uit verre oorden in huis gehaald. Dat was al een gewoonte bij de Romeinen en sinds de renaissance was het gebruik opnieuw in de mode geraakt. In onze noordelijke gebieden gebeurde dat vooral via wandtapijten, die niet enkel een artistieke functie hadden, maar ook huiskamers isoleerden tegen de kou.

Let tijdens uw bezoek in het bijzonder op de manier waarop exotische dieren worden afgebeeld. Het is overduidelijk dat de kunstenaars nooit een leeuw, neushoorn of krokodil in het echt zagen. Ze baseerden zich op gangbare ideeën die men in die tijd koesterde over dergelijke dieren. Schrik dus niet als de neushoorn ook op zijn rug een hoorn draagt.

Groot is de tentoonstelling niet, maar het loont beslist de moeite om de tapijten in detail te bekijken. Naast de hoofdtafe-

De tapijten hangen in de prachtige veertiende-eeuwse lakenhal van het stadhuis van Oudenaarde. © Luk Vanmaercke

relen bieden ze ook tal van kleine en subtiele details. Dat maakt *Grandios groen* ook hoogst geschikt voor kinderen. Laat hen maar eens zoeken naar een verborgen bloem, vogel of slak. Het museum biedt trouwens kinderprogramma's aan voor scholen die daarom vragen. Een groepsbezoek met gids is beslist ook een goed idee, zo krijgt u deskundige uitleg bij de werken.

In de prijs van het toegangsticket zit ook een bezoek aan de vaste collectie inbegrepen. U ont-

dekt er de geschiedenis van Oudenaarde, met keizer Karel, zijn buitenechtelijke dochter Margaretha van Parma en de schilder Adriaan Brouwer. Ook de knappe collectie zilverwerk is een omtetje waard.

Grandios groen. Een verrassende verzameling wandtapijten, nog tot 1 oktober in MOU Museum Oudenaarde en de Vlaamse Ardennen, Stadhuis Oudenaarde. Meer info via 055 31 72 51 of op www.mou-oudenaarde.be.

Advertentie

ICTAM 145
02/548 98 98 • fax 02/51112 98
Bergstraat 52 • 1000 Brussel

Voor wie graag veel ziet, in goed gezelschap

Momenten van verwondering

- **SANTIAGO DE COMPOSTELA** 7/09 8d. *De Camino in Noord-Spanje*
- **ARMENIË** 23/09 9d. *Christelijke tradities*
- **ROME** 26/09 5d. *De Eeuwige stad*
- **ISRAËL-JORDANIË** 2/10 13d. *Langs beide oevers van de Jordaan*
- **GUATEMALA** 28/10 14d. *Speciale aandacht voor de Allerheiligencultus*
- **HEILIG LAND** 5/11 8d. *Bijbelse en historische plaatsen*
- **ETHIOPIË** 12/11 12d. *Bakermat van de Mensheid*
Mogelijkheid om te verlengen in het Zuiden en de Omo-vallei

www.ictam.com